

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИ КУНИ

Аскарлари
бақувват
давлат
қудратли
бўлур,
қудратли
давлатнинг
аскарлари
бақувват
бўлур.

АМИР ТЕМУР

ЯНГИ АСР — БАРКАМОЛ АВЛОД АСРИ БЎЛАДИ

Рашит ҚОДИРОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Бош прокурори,
Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги вояга
етмаганлар ишлари бўйича комиссия раиси

Янги йил, янги асрнинг кириб келишига ҳам санокли кунлар қолди. Ўтиб бораётган асрнинг сўнги ўн йили мамлакатимиз ҳаётида ўчмас из қолдирди. Ўзбекистоннинг мустақилликка эришгани XX асрнинг энг муҳим воқеаларидан бири бўлиб тарихда қолиши шубҳасиз. Зеро, Ўзбекистон жаҳон ҳамжамияти сафига ўз йўли, ўз модели билан кириб борди. Тарих учун жуда қисқа фурсат ҳисобланган 10 йил ичида асрларга татигулик ишлар амалга оширилди. Саноатда, қурилишда, ижтимоий соҳаларда оламшумул муваффақиятларга эришдик. Хуллас, янги асрга ёруғ юз билан кириб бораяпмиз.

Янги аср остонасида турган ҳар бир киши яхши ният қилади. Мен ҳам XXI асрда Ўзбекистон дунёда энг тараққий этган ҳуқуқий демократик давлат, адолатли жамият сифатида бутун бўй-басти билан намоён бўлишни орзу қиламан. Шунингдек, Ўзбекистон учун янги аср баркамол авлод асри бўлишига ишонаман.

Негаки, мустақилликка эришган дастлабки кунларимизданок республикамиз Президенти ёшларни ҳар томонлама баркамол қилиб тарбиялаш давлат сиёсатининг ажралмас қисми эканлигини таъкидлаганлар. Ўзбекистон Республикасининг «Ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида»-ги, «Таълим тўғрисида»-ги қонунлари, бошқа бир қатор ҳуқуқий ҳужжатларнинг қабул қилиниши ҳам фикримизнинг далилидир. Булардан қўзда тутилган мақсад, истиқлол ғояларини ёш авлод онгига синдириб бориш ва уларни Ватанга, халққа садоқатли, ҳар томонлама баркамол қилиб тарбиялашдан иборатдир.

«Соғлом авлод йили» деб эълон

қилинган 2000 йилда жуда кўп иборатли ишлар амалга оширилди. Жумладан, ёшларни баркамол, эл-юрт учун қайғуриб яшайдиган инсонлар қилиб тарбиялаш, миллатимиз тақдирига дахлдор бўлган бу соҳада қонун устиворлигини таъминлашга замин яратилди.

«Соғлом авлод йили»нинг давоми сифатида 2001 йилнинг «Оналар ва болалар йили» деб эълон қилингани айни мuddао бўлди. Бу бошланган ишларни охирига етказиш, айрли ташаббусларни амалга ошириш имконини беради.

Лекин шунинг ҳам таъкидлаш керакки, ёшлар тарбияси, уларни билимли, соғлом, баркамол қилиб вояга етказишда ўз ечимини қутаётган талай муаммолар мавжуд. Жумладан, таълим муассасалари фаолиятини олайлиқ: айрим жойларда мактаблар тўлиқ таъмирланмаган, дарсликлар танқис, ўқитувчилар етишмайди, болаларни турли тўғарақ ва машғулотларга жалб этиш ишлари талаб даражасида эмас.

(Давоми 2-бетда.)

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИ КУНИ ОЛДИДАН

ТИНЧЛИК ВА БАРҚАРОРЛИК КАФОЛАТИ

Кириб келган янги аср ва янги минг йилликда биринчи бор расман нишонланадиган байрам мамлакатимиз Қуролли кучлари ташкил этилганлигининг 9 йиллиги ва Ватан Ҳимоячилари куни эканлиги алоҳида эътиборга моликдир.

Қуролли кучларимиз Ўзбекистон мустақилликка эришгач, халқаро алоқаларнинг субъекти сифатида эътироф этилгач, ўз Қуролли кучларини тузиш ҳуқуқига эга бўлди. 1993 йил 29 декабрда қабул қилинган қонун билан белгиланган мазкур байрамни Қуролли кучлар давлатимиз мустақиллиги, суверенитети ва ҳудудий яхлитлиги, ҳуқуқий-демократик давлат барпо этаётган мамлакатимиз фуқароларининг тинч-осойишта ҳаёти, бунёдкорона меҳнати ва хавфсизлигининг кафолати сифатида эътироф этиш мумкин. Кези келганда айтиб ўтиш жоизки, профессионал босқич сари қадам ташлаётган Қуролли кучларимизнинг ташкил топиши ва такомиллашуви юртимиз мустақиллиги ва тараққиёти билан узвий боғлиқдир.

(Давоми 3-бетда.)

Баҳодир ДЕҲҚОНОВ,
Ўзбекистон Республикаси Бош
прокурори ўринбосари,
Республика Ҳарбий прокурори

«HUQUQ»

YURIDIK GAZETA

Ta'isichilar

O'zbekiston Respublikasi prokuraturasi, Toshkent shahar va Toshkent viloyati prokuraturalari, «Qonun himoyasida» jurnali

Bosh muharrir:

A.ABDURAZZOQOV

Tahrir hay'ati:

Mels Naimov, Komiljon Ismoilov, Baxtiyor Nazarov (Bosh muharrir o'rinbosari), Dilshod Islomov (mas'ul kotib), Lola Shomurodova, Muxtor Shodmonov, Ahmajjon Xudoyberganov

Gazeta Davlat matbuot qo'mitasida №00150 raqam bilan ro'yxatga olingan Nashr ko'rsatkichi - 231, 232

Manzil: Toshkent shahri, akademik Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66-uy.

Telefon: 133-82-34

E-mail: huquq@mail.UzNet.NET

Tahririyatga kelgan qo'lyozma va suratlar egalarga qaytarilmaydi. Mualliflarning fikrlari tahririyat fikridan farqlanishi mumkin. Gazetada bosilgan fakt va dalillar uchun muallif mas'ul. Nashrimizdan ko'chirib bosilganda «Huquq»dan olinganligi ko'rsatilishi shart. Tijorat ahamiyatiga molik materiallar ** belgisi ostida chop etiladi.

Gazeta andozasi tahririyat kompyuter markazida Pentium-II MMX - 333 kompyuterida sahilfalandi. «Huquq» original-maketi

Gazeta «Sharq» nashriyot-matbaa konserni bosmaxonasida ofset usulida A-3 formatda chop etildi. Korxonaning manzili: Toshkent shahri, Buyuk Turon ko'chasi, 41.

Buyurtma G - 2049 Nuxsasi - 24526

Bosmaxonaga topshirish vaqti 20.00 Bosmaxonaga topshirildi 19.30

Gazeta haftaning chorshanba kunlari chiqadi
Navbatchi muharrir J. SHAROFBOEV Navbatchi N.MAHMUDOV
Sotuvda erkin narxda

1 2 3 4 5 6 7 8

(Bo'slanishi 1 - betda.)

Бунга кўп ҳолларда бюджетдан ажратилган маблағларнинг мақсадли сарфланишини таъминлашда айрим раҳбар ва моддий жавобгар шахслар томонидан талон-тарожликка йўл қўйилаётгани сабаб бўлмоқда. Республика буйича ўтган йилда бу борадаги кўпол қонун бузишлар буйича жами 25 та жиноят иши кўзгатирилган ҳам фикримизнинг далилидир.

Биргина Сурхондарё вилоятида халқ таълими бошқармаси бошлиғи Б.Мирзаев бўлим бошлиғи Х.Худойбердиев билан ўзаро жиноий тил бериштириб, болалар оромгоҳи учун ажратилган 350 минг сўм маблағни талон-тарож қилган. Вилоятдаги кўплаб мактаблар авария ҳолатида бўлса-да, уларни таъмирлашга ажратилган пуллардан Б.Мирзаев ўз хизмат хонасини 1 миллион 300 минг сўмлик мебель билан жиҳозлаган. Бундай мисолларни яна кел-

содир этилган. Масалан, Олтинсой туманидаги 5 ўрта мактаб ўқитувчилари А.Абдужалилов ва Ҳ.Ҳайдаровлар «Ҳизбут-таҳрир» оқими таркибида давлат тузумига қарши адабиёт ва кассеталарни тарғиб қилганликлари учун жиноий жавобгарликка тортилганлар.

Фарзандлар тарбиясига ота-оналар ва маҳалла аҳлининг бефарқлиги салбий оқибатларга олиб келмоқда. Кейинги пайтларда халқимизнинг «бир болага етти маҳалла ота-она», деган ажойиб нақлига кўпроқ эътибор беришимиз лозимга ўхшайди. Негаки, ёшлар томонида ҳуқуқбузарлик ва жиноятчилик содир этиш, гивандлик ва ичкиликбозликка берилиш, диний ақидапарастлик таъсирга тушиб қолиш ҳоллари, афсуски камаймаяпти. Бу эса жойлардаги ҳокимликлар, таълим-тизими, бандлик хизмати, ўзини-ўзи бошқариш идораларини жиддий ташвишга солмаяпти. Шу-

ниб низоом талаби асосида иш олиб бормаганлар. Деярли барча комиссияларда жиноятчиликнинг келиб чиқиш сабаблари ўрганилмаган. Аксарият жойларда бу комиссиялар расмийлик учун, номигагина тузилган.

Шу нуктаи назардан қараганда, юқорида қайд қилинган қарорнинг аҳамияти катта. Энг муҳими, унда вояга етмаганлар ишлари буйича комиссияларнинг асосий вазифалари ўз аксини топган. Вояга етмаганларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, давлат идоралари, ўзини-ўзи бошқариш органлари ва жамоат ташкилотларининг вояга етмаганларнинг назоратсиз қолиши ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш масалалари юзасидан фаолиятини мувофиқлаштириш, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Халқ таълими вазирлигининг ихтисослаштирилган ўқув тарбия муассасаларида ўқитиш, тарбиялаш,

малари, ўзини-ўзи бошқариш органлари, ички ишлар идоралари зиммасига ёшлар ва ўсмирларни тарбиялаш, ўқитиш, яшаш жойларидаги нотинч оилаларда тарбиявий ишлар олиб бориш, вояга етмаганларни ўқишдан ташқари вақтларда дам олиш ва иш билан таъминлаш масалаларини доимий назорат қилиш вазифалари ҳам юқлатилган.

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат вазирлиги, ҳокимликлар, ички ишлар органлари мутасадди ташкилотлар билан ҳамкорликда жазони ижро этиш жойларидан озод бўлиб келган ёки махсус ўқув тарбия муассасаларидан қайтган вояга етмаганларни турар жой ва иш билан таъминлашда амалий ёрдам кўрсатишни ва уларнинг бу масалада бевосита масъул эканликларни белгилаб қўйилган.

Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридagi вояга етмаганлар ишлари буйича комиссия ҳар ярим йилда вояга етмаганлар ўртасида жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ҳамда ҳуқуқий-тарбиявий ишларнинг аҳволини муҳокама этиб, бу борада мутасадди идоралар раҳбарларининг ва қўйи комиссияларнинг ҳисоботларини эшитиб бориши кўзда тутилган.

2000 йилнинг октябрь ойида мазкур комиссиянинг биринчи йиғилиши бўлиб ўтди. Унда 2000-2005 йилларга мўлжалланган Дастур ишлаб чиқилиб, вояга етмаганлар ўртасидаги ҳуқуқбузарлик ва жиноятчиликнинг олдини олиш, уларнинг соғлиғи, таълим-тарбияси, бандлиги, ижтимоий ҳамда меҳнат муҳофазасини таъминлашга доир тадбирлар ўз аксини топган.

Комиссия фаолиятида прокуратура идоралари алоҳида ўрин эгаллайди. Улар комиссия Низоми, қарорлари ва дастурининг тегишли идоралар томонидан бажарилишини бевосита назорат қиладилар. Кўриниб турибдики, бизнинг зиммамизга ўта долзарб ва масъулиятли вазифа юклатилган. Биз бу борада барча куч ва имкониятларимизни ишга солиб, ёш авлоднинг мустақил юртимизга ва халқимизга садоқатли, ҳар томонлама баркамол қилиб тарбиялашга ўз ҳиссамизни қўшамиз. Эеро, Ўртурушимиз таъкидланганларидек, фарзандлари соғлом, баркамол юртнинг келажаги, албатта, буюк бўлади.

(«Халқ сўзи» газетасидан кўчириб босилди.)

ЯНГИ АСР — БАРКАМОЛ АВЛОД АСРИ БЎЛАДИ

тириш мумкин. Уларнинг барчаси баъзи идораларда маҳкамавий назоратнинг ҳамда ёшлар таълим тарбиясига етарли эътибор йўқлигидан далолат беради.

Ўтган даврда умумтаълим мактабларининг биринчи синф ўқувчиларини, меҳрибонлик уйлари, мактаб интернатлари ва ногирон болалар учун ихтисослаштирилган ўқув масканлари тарбияланувчиларини 11 турдаги дарслик, ўқув анжомлари билан таъминлашга давлат бюджетидан 2,5 миллиард сўмдан ортиқ маблағ сарфланган. Бирок ўқувчиларнинг дарслик билан таъминлаш Қорақалпоғистон Республикаси, Сурхондарё ва бошқа вилоятларда ҳамон кўнглидагидек эмас.

Таълим ҳақида гап кетганда, аввало, тарбиячининг ўзи тарбияли бўлиши кераклигини унутмаслигимиз керак. Таълим соҳасида кадрларни тайёрлаш иши оқсатганлиги натижасида ўқитувчилар томонидан 2000 йил давомида 52 та жиноят

нингдек, бу борада «Камолот», «Болалар», «Маҳалла» жамғармалари, хотин-қизлар кўмиталари фаолиятини ҳам кучайтириш лозим.

Юқорида қайд этилган барча муаммоларни бартараф этиш борасида ҳам юртбошимиз ташаббус кўрсатдилар: «Вояга етмаганлар ишлари буйича комиссиялар фаолиятини тақомиллаштириш ҳақида» ҳуқуқмат қарори қабул қилинди. Мазкур қарорга мувофиқ, Вазирлар Маҳкамаси ҳузурда вояга етмаганлар ишлари буйича комиссия янги таркиби тасдиқланди. Муқаддам ҳокимликлар ҳузурда фаолият кўрсатиб келган вояга етмаганлар ишлари билан шуғулланувчи комиссияларнинг мақоми ўзгарди, уларнинг мақсад ва вазифаларига аниқлик киритилди. Чунки бу комиссиялар жойларда ўзларининг фаолиятларини деярли тўхтатиб қўйишган, фақат ички ишлар идораларидан юборилган материалларни кўриш билан чекла-

шарт-шароитлар устидан назоратни ташкил этиш, ёшларнинг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш мақсадида маънавият ва маърифат ишларини жонлантириш каби масалалар шулар жумласидандир.

Шунингдек, мазкур қарорларда прокуратура, ички ишлар, соғлиқни сақлаш идоралари ва бошқа ташкилотларнинг ҳам вазифалари аниқ белгилаб берилган. Жумладан, ички ишлар вазирлиги вояга етмаганлар иши билан шуғулланувчи инспекциялар фаолияти устидан назоратни таъминлаб, ҳар бир участка инспекторидан ўз ҳудудда содир этилган ҳуқуқбузарлик ва жиноятлар учун масъул эканлигини катъий талаб қилиши лозим.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, республика «Маънавият ва маърифат» Кенгаши, Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси, Давлат спорт кўмитаси, «Соғлом авлод учун», «Камолот» жамғар-

ЁНOMA

1969 йил. Урганч шаҳар прокуратурасига қонадонларнинг бириди қотиллик юз берганлиги ҳақида хабар келди. Шаҳар прокурори жиноят жойига йўл олар экан, яқиндагина иш ўрганувчи сифатида фаолият бошлаган ёш ҳуқуқшуносни ҳам тергов гуруҳига жалб қилди.

Гуруҳ аъзолари уйга қирар эканлар, кўрпача устида ётган аёл жасадига кўзлари тушади. Юрагининг нақд ўртасига ўткир учли бигиз тиқиб ўлдиришибди.

Иш ўрганувчи нигоҳи атрофни кузатар экан, дастурхондаги ярим тишланган олмада тўхтади.

— Мана шу олмада бир гап борга ўхшайди, — юзланди прокурорга. Прокурор олмани олишни буюрди. Дарҳақиқат, олмадаги бармоқ излари ва тиш ўрни қотилини аниқлашга қўл келди. Прокурор шогирдининг сезгир, серфаҳм, хуш-ёрлигига тан берди.

— Сен ажойиб прокурор бўласан, — йигитнинг елкасига қоқиб қўйди прокурор.

Устоз адашмаган экан. Уша иш ўрганувчи йигит кейинчалик Ҳазорасп туман прокурори, Хоразм вилоят прокурори ўринбосари, Хоразм вилоят прокурори, Ўзбекистон Республикаси прокурорининг биринчи ўринбосари сифатида самарали фаолият кўрсатди. Эл-юрт олдида обрў қозонди, жиноятчиликка қарши курашда ўзига хос мактаб яратди. Уша иш ўрганувчи йигит ҳаммамизга яхши таниш Юсуф Раҳмонов эди.

фахрий ходими» каби унвонлар устоз ҳуқуқшунос фаолиятига берилган муносиб баҳо эди.

Тақдир тўфони 1998 йилнинг 8 декабрида бу азиз инсонни орамиздан олиб кетди. Бирок эл-юрт, дўстлари ва ҳамкасблари Юсуф ақани унутмайди...

лияти туфайли элнинг ҳурматини қозонди, хотираларда абадий муҳрланиб қолди.

Ха, Юсуф Раҳмоновни унутиб бўлмайди. Жамиятнинг иллатлардан, ҳаётни нуқсонлардан, қалбларни ғуборлардан тозалашга умрини бахш этган

ДАРЁГА ИНСОН МЕНГЗАЛГАН

— Юсуф ақани дарёга менгзагим келарди, — деб хотирлайди Урганч туман прокурори Матназар Отабоев. — Қиринишдан соқин, юшмоқ табиати бу инсон ўта вкорили, шиддаткор эди. Овозини баяндаётган гапирганини эсплоатмаман. У киши бунга мутож эмасди. Катъият билан айтилган фикр, овоздаги салобат тингловчига каттик таъсир қиларди. «Виждонга бўйсуниб ишқилинг, шунда ҳам хотиржам ашайсиз, ҳам бошингиз баянда бўлади» дерди у киши. Юсуф ога дунёда бошини баянда тутиб яшарди, ҳақсизликка эгилмади, ҳақиқатни оёк ости қилдирмади.

— Юсуф Раҳмонов катъиятли инсон эди, — дейди Хоразм вилоят прокуратураси бўлим бошлиғи Э. Ҳўжаев. — Адолтисизликларга дуч келганда ҳам тушқиликка тушмас, орқага чекинмасди. «Офат худодан келмас, боқшаксини енгамиз» дерди у киши. Юсуф Раҳмонов ҳалол турмуши, билими, муҳирона фао-

бу инсонни халқ то абад кўнглида асарайди. «Елгончида бир ном чикар, неки колса абад колсин» дейди ҳазрат Маҳтумқули. Юсуф Раҳмонов ана шундай ном чикара билган инсон эди. У киши ҳаёт бўлганларидега 16 январда 60 ёшга тўларди. Табарруқ ёши билан эли, дўстлари, ҳамкасблари, шогирдлари кутлаб келарди. Бир ажойиб тўй бўларди. Аммо начора...

Албатта, дўстлар, шогирдлари, устоз прокурорнинг таваллуд қилини ишончланши унутмайдилар. Бу кун Юсуф Раҳмонов хотирасига қурьон тиловат қилинади, ёшларга Юсуф Раҳмонов ҳаёти, фаолияти, юрт тараққиётига қўшган улуши ҳақида ҳикоялар сўзланади, бу ҳикоялар кўнглиларда тоза туйғуларини жўштиради. Ха, Юсуф Раҳмонов ҳали узок йиллар бизга устозлик қилади, ҳамнафас бўлади.

Бозорбой УЛЛИБОЕВ,
«Хуқуқ» муҳбири

ТИНЧЛИК ВА БАРҚАРОРЛИК КАФОЛАТИ

(Бошланғич 1 - бетда.)

Негаки, 1992 йилнинг 14 январиде Республика Олий Кенгаши мамлакатимиз ҳудудда жойлашган ҳарбий қисмлар, қўшилмалар, ҳарбий ўқув юртлири ва бошқа ҳарбий тузилмаларни давлатимиз тасарруфига олиш тўғрисида тарихий қарор қабул қилган ва бу билан мамлакатимизнинг мураккаб Куролли кучлари ташкил этилишига тамал тоши қўйилган эди. Шу аснода республикамизнинг ҳарбий-сиёсий концепцияси, унинг устувор йўналишлари белгила- ниб, ҳарбий хизматнинг мукамал ҳуқуқий негиз яратилди.

1992 йилнинг 3 июлида «Мудофаа тўғрисида»-ги, «Умум ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида»-ги, шунингдек «Муқобил хизмат тўғрисида»-ги қонунлар қабул қилинди. Мамлакатимизнинг янги Конституцияси қабул қилиниши билан эса Куролли кучларимизнинг ҳуқуқий мақоми янада мустақамланди.

Олий Мақлисининг 1995 йил 30 августда бўлиб ўтган сессиясида давлатимиз мустақиллигини мустаҳкамлаш, давлатимиз мудофаа қудратини, унинг миллий ҳавфсизлигини таъминлашга қаратилган иқтисодий, сиёсий, ташкилий ва ҳарбий характердаги тадбирлар тизимидаги ягона давлат сиёсатини ўзида жамлаган муҳим ҳужжат — «Ҳарбий доктрина» қабул қилинди.

Ўзбекистонда ҳарбий хизмат катта миллий-маънавий муҳияга эга. Фақат мустақиллик йилларидагина ҳарбий хизмат бўлган муносабат ижобий томонга ўзгарди. Бугунги кунда Ўзбек йигитларининг қудратли ҳарбий машиналарни, самолётларни моҳирона бошқаришга, мураккаб қурол-яроғлардан фойдаланишга қодир эканликларига хорижий экспертлар ҳам амин бўлмоқдалар.

Бу бежиз эмас, албатта. Амир Темур, Бобур, Жалолитдин Мангуберди, Темур Малик сингари буюк аждодларимизнинг саркардалик салоҳиятлари, ҳарбий стратегик тафаккурларини жаҳон цивилизацияси ҳам тан олиб келган.

Тарихий тиклаш миллий ифтихорини тиклаш, миллий ғурурини тиклаш деб, бежиз айтишмайди. Жангвор салоҳиятнинг асл манбаи эса Ватанга бўлган муҳаббатдир. Хақиқий ватанпарваргина жасоратли ва матонатли бўлиши мумкин.

Президентимиз Ислоҳ Каримов Куролли кучларни босқичма-босқич ислоҳ қилишининг аҳамияти хусусида тўхталиб, «Бугун ҳаётнинг ўзи Куролли кучларимизни ислоҳ қилиш бўйича стратегик аҳамиятга эга қарорларимизнинг тўғри бўлганини, уларнинг ўз вақтида қабул қилинганлиги кўрсатиб турибди. Бу соҳадаги ислоҳотларимизнинг маъно-маъмуни пухта ташкил этилган, тезкор ва ҳаракатчан, яхши таъминланган, замонавий қурол-яроғ ва техника воситаларига эга бўлган, мақорати баланд, ҳар қандай мураккаб шароитда ҳам мукамал ҳаракат қила оладиган армияни шакллантиришдан иборат», — деб таъкидлаган эди.

Шу ўринда яна бир нарсани айтиб ўтиш айтиш мумкиндир. Юртбошимиз кўрсатиб ўтган ана шундай вазифалар эътиборга олинган ҳолда ишлаб чиқилган янги тақрирда «Мудофаа тўғрисида»-ги Қонун лойиҳаси билан «Прокуратура тўғрисида»-ги Қонун лойиҳасининг айтиб бер сессияда муҳокамага қўйилиши алоҳида рамзий маънога эга, деб ўйлайман. Қолаверса, Куролли кучларимиз билан бир қаторда Ўзбекистон Республикаси прокуратураси бошчилигида ҳарбий прокуратура идораларини тайинлаш ташкил этиш ва уларнинг фаолиятини тубдан ислоҳ қилиш жараёни ҳам айтиб бер вақтда бошланган эди. Бу масалага янада оидийлик киритадиган бўлсақ, Президентимизнинг

махсус Фармонида кўра, Республика ҳарбий прокуратураси ва унинг тизимида кирувчи тўртта ҳарбий округ прокуратуралари таъсис этилди, қўйи ҳарбий прокуратуралар таркиби қайта ташкил қилинди ҳамда қўшимча равишда Наманган

ҳарбий прокуратурасига асос солинди. Ана шундан сўнг, округ ва қўйи ҳарбий прокуратураларни хизмат бинолари ва замонавий жиҳозлар билан таъминлаш борасида катта ишлар амалга оширилди. Жумладан, Фарғонада, Жиззахда, Нўқусда, Бухоро ва Наманганда ҳарбий прокуратураларнинг янги бинолари фойдаланишга топширилди. Айни вақтда эса Қарши, Термиз, Тошкент ва Фарғонада ҳудудий ҳарбий прокуратуралар учун ажратилган биноларни капитал таъмирлаш ишлари ниҳосига етказилмоқда.

Соҳада ўтказилаётган ислоҳотлар натижасида ҳарбий прокуратуралар иш самарадорлигининг оширилишига, жиноятчиликнинг олдини олиш, уларни фош қилиш ҳамда ҳарбий қисмлар, қорхона ва ташкилотларга етказилган мулкий зарарларни ундириш борасида ижобий натижаларга эришилди.

Ҳарбий прокуратура идоралари иш самарадорлигини янада оширишга интилан ҳолда, Куролли кучлар, Давлат чегараларини ҳимоя қилиш қўмитаси, Ички ишлар ва Фақулдада вазиятлар вазирилари таркибидеги қўшинларда ўтказилаётган текширувлар сифатида ҳам ижобий ўзгаришларни кўлга киритмоқда. Ўтказилаётган текширувларда асосий эътибор ҳарбий тайёргарликни қўйиб қўйишга, мамлакат сарҳадлари дахлсизлигини таъминлашга, ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оила аъзоларини ижтимоий, иқтисодий жиҳатдан ҳимоялашга қаратилган қўнулар, Президент фармонлари, ҳуқуқат қарорлари ҳамда Куролли кучлар низомларининг бажарилишини таъминлашга қаратилган.

Ҳарбий прокуратура идоралари томонидан ўтказилган умумий назорат текширишлари сони 20,5 фоизга ошиб, улар натижасида қўнубузарликлар юзасидан киритилган протестлар сони 32, 1 ҳамда тақдирномалар сони эса 31, 3 фоизга ошди. Массул ҳарбий хизматчиларга нисбатан умумий назорат тартибидеги қўзғатилган жиноят ишлари миқдори эса 17 фоизга кўпайди. Текширишлар давомида Куролли кучлар манфаатига етказилган 26 млн. 634 миң сўмлик зарар прокурорларнинг даъво аризаларига асосан қўзғали судлари орқали, 12 млн. 120 миң сўми эса иқтисобий равишда ўндирилди. Шартномавий муносабатлар юзасидан прокурорлар аралашуви билан 430 млн. сўмдан ортиқ пул маблағлари ҳарбий тузилмаларга ўтказилди.

Ҳарбий прокуратура идораларида назорат ҳажмининг бирмунча кенгайиши қарамасдан, қўмондонликлар билан ҳамкорликда ўтказилган тадбирлар натижасида ўтган йилда Куролли кучлар тизимида умумий жиноятчиликнинг бирмунча камайишига эришилди. Жумладан, ҳаётга ва соғлиққа, ҳарбий мулкка қарши, безорилик ҳамда хизмат жойини ўзбошимчилик билан ташлаб кетиш, қуролдан қўнуқис фойдаланиш каби жиноятларнинг камайишига муваффақ бўлинди.

Шунингдек, тергов жараёнининг ўзида 231 млн. 895 миң сўмлик зарар ундирилган бўлса, прокурорларнинг даъво аризалари бўйича ҳарбий судлар орқали 385 млн. 806 миң сўмлик зарарларнинг давлат фойдасига ундирилишига эришилган.

Ҳарбий прокуратура идоралари қўнуқчилигини тартиб қилиш, аскар ва

зобитларнинг маънавиятини янада оширишга эришиш мақсадида ҳам қатор тадбирларни амалга оширмоқда. Жумладан, Ўзбекистон телевидениесининг «Ватанимга хизмат қиламан», «Жараён» кўрсатувларида доимий иштирок этиш йўлга қўйилди, ҳарбий прокуратура тизимининг ўзида эса «Ҳуқуқ ва бурч», «Бурчгазеталари таъсис этилди ҳамда улар ҳуқуқ тарғиботи борасидаги ишларимизнинг янада жонланишига муносиб ҳисса қўшмоқда.

Шу ўринда айтиб ўтиш жоизки, Республика Ҳарбий прокуратураси вакилларининг халқаро ҳуқуқий анжуманларда иштирок этиши ҳарбий юриспруденция- мизнинг жаҳон миқёсида тан олиншидан далолатдир. Масалан, 2000 йилнинг март ойида Филиппин пойтахти Манила шаҳрида АҚШ Ҳарбий денгиз флоти қўмондонлиги томонидан ташкил этилган халқаро конференцияда АҚШ томони тақлифига асосан Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий прокуратураси вакили Ф.Жумаев иштирок этди.

Ўтган йилда Республика Ҳарбий прокуратураси ҳайъат қарорига кўра округ ва гарнизонларда ҳарбий ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар, қисм қўмондонликлари, махсус бўлимлари раҳбарлари таркибидеги таълим мувофиқлаштирувчи кенгашлар қўнуқчилик, ҳуқуқ-тартиб, ҳарбий хизматчилар ўртасида ҳарбий интизомни мустаҳкамлаш ва жиноятчиликнинг олдини олиш масалаларида самарали ишлар олиб борилмоқда.

Республика Ҳарбий прокуратураси идораларининг хизмат фаолияти давомида алоҳида ўрнат қўрсатган ҳодимлари давлатимиз раҳбари томонидан муносиб тақдирландилар. Жумладан, Республика Ҳарбий прокуратураси бўлими ҳарбий прокурорлари А.Панкратьев «Шўқрат» медали, Х. Шамсуддинов ва Андижон ҳарбий прокурорининг ёрдамчиси М.Тожибоев Президентимизнинг «Фарий Ерлиги» билан тақдирландилар.

2000 йилнинг август - сентябрь ойларида Сурхондарё вилоятининг Сариев ва Узун туманлари ҳамда Тошкент вилояти Бўстонлик туманининг тоғли ҳудудларига бир гуруҳ қуролланган диний-экстремистларнинг гараз мақсадларда суқилиб кирганлигидан юрдошларимиз яхши хабардор. Бу ҳудудларда олиб борилган жангвор ҳаракатлар жараёнида ҳарбий прокуратура ҳодимлари ҳам Куролли кучларнинг аскар ва зобитлари билан бир сафда туриб, мураккаб вазиятларда кечиктириб бўлмайдиган тергов ҳаракатлари ўтказилишини таъминладилар. Куролли кучларнинг жангвор тайёргарлигини ошириш ҳамда ҳуқуқ-тартибни мустаҳкамлашдаги хизматлари учун округ ҳарбий прокурори Ф. Омонов Президентимиз Фармонида кўра II даражаси «Шон - шараф» ордени билан муқофотланди.

Эътибор, қилинган меҳнатни қадрлаш кишини янада куч-гайрат, фидойиллик билан ишлашга ундайди. Бизнинг олдимизда эса ҳали ниҳоятда масъулиятли вазифалар турибди.

Чўночки, Куролли кучларни давлатимиз раҳбари қўрсатган поғонага кўтариш, ҳарбий юриспруденция салоҳиятини ошириш, аскар ва офицерларни собиқ совет армиясининг салбий асосатларидан тўлиқ холи қилиш, уларни аждодларимизнинг мардонвор руҳи таъсиринда тарбиялаш ва бошқалар шунлар қўмулмасидир.

Ундаймани, бу борода ҳам ҳарбий прокуратура идоралари ҳодимлари олдиларида турган вазифаларни сидқийдандан адо этиладилар.

Куролли кучларимизнинг барча ҳодимларини, уларнинг оила - аъзоларини, фахрийларимизни Ватан ҳимоячилари қўни билан қизич тарбиялайман, уларга мустаҳкам соғлиқ ҳамда жонажон Ватанимизнинг мудофаа қудратини оширишдек шарафли ишларда муваффақиятлар тилайман.

Ҳуқуқдан сабоқлар.

Р. НУРИНБОЕВ олган сурат

ҚОНУН — ВАТАН ҲИМОЯСИ УЧУН ХИЗМАТДА

Ҳадемай шарафли байрам — Ватан ҳимоячилари кунининг 9 йиллигини нишонлаймиз. Шундай улғу кун арафасида барча муштарийларни, прокуратура ҳодимларини қўтлашни бурчим деб топдим. Барча Ватан ҳимоячилари қаторида Жиззах ҳарбий прокуратураси ҳам улғу байрамни муносиб қутиб олмақда.

Маълумки, фуқаро ҳуқуқини муҳофаза қилиш, аҳолининг ҳуқуқий маданиятини юксалтириш ҳуқуқий демократик давлат барпо этиш йўлидаги долзарб масаладир. Жиззах ҳарбий прокуратураси ташкил топган 1995 йилдан бошлабқ ушбу масалани устувор вазифа сифатида белгилаб олган. Шунинг таъкидлаб ўтиш лозимки, ҳарбий қисм ва муассасаларда мустақиллигимизнинг дастлабки йилларида ҳарбий интизомни бир оз сусайтирган айрим нопок кимсаларнинг ҳарбий мулкни талон-тарож

қилиб, давлатимизнинг иқтисодий негизига зарар етказишга уринишлари ҳам учраб турди. Барчамизга сир эмаски, дастлабки йилларда ҳарбий хизматчилар орасида Ҳарбий низомга зид ҳаракатлар содир этиш, шунингдек хизмат жойини ўзбошимчилик билан ташлаб

кетish каби жиноятлар содир бўлиб турарди. Ҳуқуқ тарғиботини лозим даражада кўтариш, жиноятчиликнинг олдини олиш учун амалга оширилган профилактик ишлар, содир этилган жиноятларни ўз вақтида фош этиш, уларни тўғри ва малакали тергов қилиш, суд томонидан одилона жазо тайинланишига эришиш ўзининг ижобий натижаларини берди. Ҳозирги кунда ҳарбий жамоаларда интизом анча мустаҳкамланди, жиноятлар сони кескин камайди.

Амалиёт шунинг кўрсатадики, ҳарбий жиноятларнинг содир этилишига имкон яратувчи асосий сабаблар, бу биринчидан, ҳарбий жамоада сержантлар таркиби билан ишлаш ва кичик командалар таллаш масаласига жиддий ёндошмаслик, иккинчидан, жамоада мустаҳкам тартиб-интизом ўрнатилмаганилиги ва учинчидан, ҳарбий хизматчилар орасида ҳуқуқий билимнинг юқори эмаслиги қабилидир. Қайсики жамоада Умуҳарбий Низом қоидалари чўқур ўрганилиб, ўқиб олинган, мустаҳкам тартиб-интизом ўрнатилган, тарбиявий-ҳуқуқий тадбирлар самарали ва пухта йўлга қўйилган бўлса, бундай қўнглисизликларнинг бўлмаслиги аниқ.

Ҳеч иккиланмай таъкидлаш мумкинки, ҳозирги кунда бўлинма командаларини ва уларнинг шахсий таркиби билан ишлаш бўйича ўринбосарлари билан ҳамкорликда юриятаётган ишларимиз қувонарли самара бермоқда.

Фурсатдан фойдаланиб, ҳаммаси дўстларни ва барча аскар йигитларимизни яқинлашиб келаётган байрам билан муборакбод этаман. Ватанимиз сарҳадлари дахлсизлигини сақлаш йўлида барчаларига мустаҳкам ирода, куч-қувват тилайман.

Арслон ХОЛИКОВ,
Жиззах ҳарбий прокурори,
адлия капитани

СУҲ СЕНГА!

Мактаб кўрган одам борки, Абдулла Каҳҳорнинг «Уғри» ҳикоясини ўқиган. Унда битта-ю битта говмишини ўғирлатган бечора чол нажат сўраб, қонун пешволарига учрайди. «Сигирингиз оқ подшоҳ ҳукмидаги ерлардан ташқари чикиб кетмаган бўлса топилди», деб ишонтиришади улар. Лекин ўғрини излаш ўрнига жабрдийданинг ўзидан пўра ола бошлайдилар.

Урганжи қишлоғида ҳам худди шунга ўхшаш воқеа юз берди. Шу қишлоқда яшовчи Тожибой Шодмоновнинг эндигина сутга кирган сигирини ўғирлаб кетишди. Табиийки, бундай пайтда мол эгаси милициянинг қишлоқдаги ягона вакилига югуради. Жабрдийда ҳам шундай қилди: Учаска нозир, милиция капитани Бахтиёр Арслоновга арзод қилиб, ёрдам сўради.

Б. Арслонов жабрланувчининг уйига бориб, мол сақланган бостирмани обдон кўздан кечирган бўлди ва қатъий қилиб:

— Молингиз Избоскан худудидан чикиб кетмаган бўлса топилди, — деди.

Фуқаро ҳақ-ҳуққини муҳофаза қилувчи расмий киши шундай деб тургандан кейин ортиқча ташвишга тушишга не ҳожат? Шодмонов участкавий молнинг топилгани-ю, ўғрининг ушлангани ҳақида ана хабар беради, мана хабар беради, деган умид билан кўча пойлаб, уч кунни ўтказди. Шундан кейин, ичига гулгула тушиб, нозирнинг ўша кунги хатти-ҳаракатини кўз олдига келтирди: Нозир бостирмани симчиклаб текширди, устунларни ушлаб кўрди-ю, бирор нарса ёзмадими, кимдан гумонингиз бор, деб сўрамади. Энг қизиғи, мол изи билан ёнма-ён кетган одам зогига парво ҳам қилмади. Ўғрини ушлаш хусусида гап ҳам очмади. Нима бало, ўғрининг шеригими?

Т. Шодмоновнинг шубҳаси ўринли эди. Тартиб-қоидага кўра, милиция вакили жинойт содир этилган жойни кўздан кечиргаб, шу ерда туриб, уни расмийлаштириши, дар-

ПОКИЗА НОМГА ДОҒ

ров ички ишлар бўлимига хабар бериши, ўғрилик ҳақидаги маълумотни рўйхатга ёздириб қўйиши ва дарҳол жинойтчининг изига тушиши керак эди.

Б. Арслонов эса бу мажбурий ишларни бажармайди.

Нозирдан бирор иш чиқмаслигига кўзи етган мол эгаси ички ишлар бўлими бошлиғи номига ариза ёзиб, туман марказига йўл олган эди, «изкувар» Арслоновга дуч келиб қолди.

— Қаёққа?

— Ички ишлар бўлимидан мадад сўрамасам бўлмайди, шекилли. Вақт ўтиб кетаяпти.

— Аризани буюққа беринг! Жуда содда экансиз-ку. У ёққа овора бўлиб берганингиз билан шикоятни текширгани менга юборишади-ку.

Шундай қилиб, нозир бошлиғи номига ёзилган аризани олиб, яшириб қўйди. Б. Арслоновнинг бундай ҳаракати хусусида мулоҳаза юрита туриб, беихтиёр машур халқ ибораси ёдингизга келади: «Бир балоси бўлмаса шудгорда куйруқ на қилур».

Кейинги кунларда содир бўлган

бошқа бир воқеа эса нозирнинг асл қиёфасини фош қилди-қўйди.

Зокиржон Турақулов билан Телман Абдурахмонов ўз ҳамқишлоқлари Мухаммадсултон Абдуваҳобов устидан туман ички ишлар бўлимига шикоят ёзишади. Бўлим раҳбарлари шикоятни текшириб, халқ қилиши Бахтиёр Арслонов зиммасига юклашади. Учаска нозирни аризани қабул қилади-да, зудлик билан Мухаммадсултонни ўз хизмат хонасига чақиртиради.

— Устингдан катта шикоят бор. Хўш, Россияда нима бўлганди?

— Биз Зокиржон, Телман, Турсунбойлар билан Россияга мева-сабзавот олиб борувдик. Шуни сотиш пулини бўлишда мурося қилолмадик. Аслида улар пулларини тўлиқ олишган. Менга давво қилишларига ҳеч қандай асослари йўқ.

— Ишингни судга ошираман. Қаматтираман, — бирдан ҳамлага ўтади Б. Арслонов, — уларнинг пулининг сен ўзлаштиргансан!

— Еллох! Қуруқ тухматдан ўзинг сақла!

— Хўш, қамалиб кетаверасанми ё бирор чорасини топасанми?

— Нима қил дейсиз?

— 600 доллар узатсанг, уларнинг шикоят хатини кўз олдингга йўқ қиламан.

— Инсоф қилинг, ўртоқ капитан, бунча пулни қаердан топаман? Айбдор бўлмасам...

— Айбдорсан. Жинойтчисан, мана далил.

— Ахир, улар менга тухмат қилишяпти.

— Аксинча, сен тухмат қиялпсан уларга. Мен айтган пулни олиб келмасанг, умринг қамқоннада ўтади. Эртага пул шу ерда бўлсин!

М. Абдуваҳобов эртасига ҳам, индинига ҳам кўринмади. Уйдаги-лар «Россияга кетган», дейишдан нари ўтишмайди. Аслида эса бегуноҳ Мухаммадсултон нозирдан қочиб юрган эди.

Ички ишлар бўлимига тушган аризани текшириш ва муаллифларга жавоб ёзиш муддати эса ўтиб борарди. Аммо баднафс нозир бу ҳақда ўйламас, фикру ҳаёли пул ундириб қолиш билан банд эди.

Б. Арслонов Мухаммадсултоннинг оила аъзоларини кўрқитиб, уни участка нозир хонасига ўз оёғи

билан кириб келишга мажбур этди. — Мендан қочиб қутулолмайсан. Яхшиси, 600 долларни столим устига қуй-да, эркин юравер.

Б. Арслоновнинг виждонсизлигига амин бўлган Мухаммадсултон бу ҳақда тегишли идорани хабардор қилди-да, эртасига яқин ошнасига билан бирга нозирнинг қабулига кирди.

— Пул қани?

— Олиб келдим, — деди Мухаммадсултон нозирнинг кузини ўйнатиб. — Лекин ўша аризани менга берганингиздан кейингина оласиз. — Аризани сенга бериб бўлмайди. Аммо кўз олдингга ёқиб юборишим мумкин.

Бахтиёр шундай деб, олдидаги уч-тўрт варақ қозони шарт-шарт йиртди ва ташқарида турган посбонга айтиб, пекчада ёқтириб юборди.

— Қани энди пулни чўз!

Мухаммадсултон махсус ишлов берилган пулни стол устига қўйиши ҳамон нозир уни чўнтакка ўрди. Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идора ходимлари худди шу пайтга қутиб турган эдилар.

Бахтиёр Арслонов қилишга яраша муносиб жазо олди, албатта. Суд ҳукмига асосан ҳозир жазо муддатини ўтамоқда. Лекин у қонунни, адолатни ҳимоя қилиш ўрнига ўз қилиши билан милиция ходими деган пок номга доғ туширди.

Милиция ходимларининг эл осойишталиги йўлидаги машаққатли ишларини кўриб, Б. Арслонов сингари нопок кишиларнинг қилмишидан қалбимиз оғриди. Хайриятки, бундай шахслар гурч ичидига қурмақдай онда-сонда учраб қолади, холос. Иккинчи ёқдан фуқаролар мустақиллик туфайли оқни оққа, қорани қорага тез ажратадиган бўлиб қолишди. Ўз фуқаролик бурчларини яхши англаб, жинойтчи фош этишда фаол иштирок этишаёпти. Бу ҳам юракка катта таскин беради.

А. КАРИМОВ,

Андижон вилоят прокуратураси бўлим бошлиғи,
Ш. АБДУЛҚОСИМОВ,
алоҳида муҳим ишлар бўйича терговчи

ОДАМЛАР, МЕҲР-ОҚИБАТЛИ БУЛАЙЛИК!

«Уйни сотсам... Йўқ соттирмайди. Ижарага одам топиб, пулини олсам-чи?..» Сўнги пайтларда Фаузд Гарифуллиннинг фикру хаёли шу бўлиб қолган эди. Бироқ Анисани гапга кўндириб бўлмас, бу ҳақда оғиз очиши билан «катта кўча, қаёққа кетсанг, кетавер», деб тўнини тескари қиярди. Рашк, ишонсизлик, бефарзандлик чол-қампирнинг бир-биридан кўнглини қолдирган, агар пича пули бўлганда Фаузд Гарифуллин аллақачон этагини йиғиштириб кетаверарди... Битта илнжи — уй. Лекин Аниса тирик экан, уйни соттирмайди. У аламини ичкиликдан оларди. Мастлигида хотини хиёнат қилаётгандай туюлаверар, ичиб келиб аризмаган нарсдан жанжал чиқариб ишнинг қанда қилишмасди.

Ўтган йили июль ойининг ўрталарида тунги соат иккиларгача Аниса ухоломай, унинг келишини пойлаб ўтирди. Ниҳоят, «нима бўлдикин» деб ташқарига отланди. Эшикни очса, останада эри гужанак бўлиб олган ётибди. Уйғотиб, уйга олиб кираман деганди... Ҳали мастлиги тарқамган эр ўрнидан турди-ю, хе йўқ, бе йўқ, хотинини ура бошлади.

Эрталаб кекса аёл милицияга бориб, ариза ёзди берди. Эрининг қалтакларидан энгил тан жараҳати олган Аниса Гарифуллиннинг шикоятини кўриб чиқишни бошлаганида эри қамалиб кетишидан кўрқиб, у такор ариза ёзди. Шунга асосан, Ф. Гарифуллинга нисбатан жинойт иши қўзғатилган эди. Бироқ, орадан бир йил ўтиб, Ф. Гарифуллин хотинининг жонига қасд қилганидан кейин жинойт иши қўзғатилиб, иш судга оширилди. Фаргона шаҳар ИИБга киритган тақдиримомасизда курсатилганидек, ИИБ терговчилари, худуд нозирлари ўз вақтида арокўрхун нафақахўрни тартибга қачириб, ҳуқуқбузарлик йўлидан қайтариш учун тегишли чоралар қўришмаган. Оқибатда Ф. Гарифуллин ичкиликбозликни, хотинини уриб, ҳақоратлашни давом эттираверган. Қўни-қўшилар уни тартибга қачиршиганда, «менинг шахсий ҳаётимга аралашаверманлар», деб силтаб ташлаиверган.

У ўша кунни кечаси соат ўн иккиларда мастласт келиб, «нега шимимни дазмамладинг», деб хотинининг сочларидан чангал-

лаб, ваннахонага судраб қиради. Эски ошхона пичогини бўзига тақаганида, кекса аёл жон ҳолатда балқонга қочади. Балқондан, унинг иккинчи қаватидан ерга сакраб омон қолади. Иягидан кулоқларига тилиниб кетган, юзлари қонга бўёлган аёлга қўшчилар «тез ёрдам» чақиршади...

Ф. Гарифуллиннинг кайфи тарқаб, яширишига уринади. Гарчи судда Ф. Гарифуллин «хотинимни пичоқ билан кўрқитиб қўймоқчи эдим, холос» деб айбини бутунлай инкор қилган бўлса-да, ўз хотинининг жонига суиқасд қилгани тўлиқ исботини топган эди. Агар кекса аёл эс-хушини йўқотган эрининг қўлидан юлқиниб чиқмаганида, қотиллик рўй бериши муқаррар эди.

Мол-дунёга хирс қўйиш оқибатида инсон ҳаётига қилинган тажовузлардан яна бирда афсуски, уч фарзанднинг онаси бевақт ҳаётдан кўз юмди. Мухаммад Убайдуллаев эридан ажрашган М. Мирзаева билан танишиб қолади. Бевага «ишқи тушиб», никоҳсиз яшай бошлади. 1996 йил улар Фаргона шаҳрига қўчиб келишади. Махлюба кутубхоначи бўлиб

ишга қиради. Мухаммад эса ўзини тижоратга уради. Куруқ маоша, эрининг топиш-тутишига қаноат қилмаган Махлюба ҳам тижорат билан шугуллана бошлайди. Ана шу мақсадда гапга чечан бу аёл таниш-билишларидан 600 минг сўм қарз олиб, унинг 400 минг сўмига эрига енгил машина олиб беради. Қолганига Мухаммад Россияга бориб, олиб-сотарлик қилиб юради. Махлюба ҳам у билан бирга бир неча бор хорижга қатнайди. Бироқ, ишлари юришмай, қарзни узоқлашди. Қарзни сўраб қўймаётган танишларидан бирининг

майдиган сўзлар билан ҳақоратлашга тушишади. Мухаммад жahl устида Махлюбани бир мушт урганида у боши билан ерда ётган гантелга йиқилади. Мухаммад уни бўғиб ўлдирганидан кейин эс-хушини йиғиб олади-ю... Шу яқиндаги телефон станциясига қичиб Шаҳрихонга кўнгирик қилади. Уйдагиларга бўлиб ўтган воқеани айтиб беради. Кейин Фаргона шаҳар ИИБга кўнгирик қилиб, хотинини ўлдирганини маълум қилади.

Қотилликларнинг сабаблари турлича — эр-хотинларнинг бир-бирларига хиёнатлари,

МАҲНАВИЙ ҚАШШОҚЛИК ВА КОТИЛЛИК

оғзини ёпиш учун Махлюба қўшинисидан 65 минг сўм сўраб олади.

— Мухаммад акам қайтиб келганларидан кейин қайтариб бераман, икки-уч кунда келади, — деб ҳаммасини ишонтиради.

Ҳожа юз берганидан бир неча кун аввал қўшини аёл пулини сўраб телефон қилганида, Махлюба унга бир-икки кун сабр қилиб туришини сўрайди.

Пул туфайли, Махлюба ва Мухаммад ўртасида яна жанжал бошланади.

— Мен олган қарзларни топиб берасиз, — дейди Махлюба.

— Бўпти, машинани сотайлик...

— Машинага тил теккизан!

«Эру хотин» бир-бирларини қурада тур-

фоҳишабозлик... Юқоридagi ҳолатларда эса мол-дунё хирси, осон пул топиш, «орзу хавас» қўриш, тараллабедод яшаш, мол-дунё орттириб «обру-эйтибор» қозониш илнжи баъзан қотиллик жинойти билан яқунланади. Умрида қўлига китоб ушламаган, инсоний бўлиб яшашнинг мазмун-моҳиятини англашга интилмаган, яшашдан мақсадди қай йўсинда бўлмасин, фақат пул топишдан иборат бўлиб қолган кишилар охир-оқибат боши берк кўчага кириб қолишларини юқоридagi «қаҳрамон» ларнинг шум тақдирларидан ҳам қўйиш мумкин.

Нурмухаммад СУЛАЙМОНОВ,
Фаргона шаҳар прокурови,
адлия кичик маслаҳатчиси

ТАҲЛИЛ

НИГОҶ

ЭСКИ АСР МУАММОСИ

Муҳит кўп нарсани ҳал қилар экан. Ҳаётда баъзан тоғни урса талқон қиладиган, бировга бўйин эгмаган мағрур йигитлар бошлигининг тўраларча муносабатига, ҳаминқадар иш шароитига кўниб ишлашга мажбур бўлган ҳолатларга ҳам дуч келишимиз мумкин. Улар учун иш ҳақини ўз вақтида олмаслик иккинчи даражали масала, энг асосийси — ишдан ажраб қолмаслик. Бундай ҳолат кўп учрамаса-да, ўйлаб кўришга арзайди.

Бугун ишсизлик бизда муаммога айлангани сир эмас. Қолаверса, мамлакатда битта ишсиз бор экан, бу тараққиёт йўлидаги битта тўсик, бир киши тақдирдан норози, бир оила нормал тирикчилик ўтказиш имконига эга эмас, деганидир. Мазкур муаммони бартараф этиш учун мамлакатимизда 1998 йил 1 май куни «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида» қонун қабул қилинган эди. Республика прокуратураси умумий назорат бошқармасининг 2000 йил 2- ярим йиллик иш режасига асосан Меҳнат вазирлиги тизими идораларида ушбу қонун ижроси юзасидан текшириш ўтказилди.

Аниқлаштиришча, мазкур вазирлик ва унинг жойлардаги идоралари ушбу қонун ижроси юзасидан бирмунча ижобий ишларни амалга оширган. Жумладан, ўтган йилнинг 9 ойи мобайнида Қорақалпоғистон, Тошкент шаҳри ва вилоятлар меҳнат, аҳолини иш билан таъминлаш ва ижтимоий ҳимоя қилиш бошқармалари томонидан ишсиз фуқаролардан 334952 нафари рўйхатга олинган, шулардан 218896 таси ишга жойлаштирилган, 20103 таси касбга ўқитилган. Шунингдек, рўйхатга олинганларнинг ишсиз деб эътироф этилган қисмига ишсизлик нафақаси тўланган.

Худудий бошқарма ва бўлимларнинг «Бандлик» дастури бўйича шу даврда мамлакатда 314268 та иш ўрни очиб белгиланган бўлса-да, амалда 348802 та янги иш ўрни яратилган, яъни режа 111 фоизга бажарилган.

Шу ўринда кўнгилда бир иштибоҳ тўғилади. Маълумотларга кўра, ҳозир республикамизда 9648 та мактаб мавжуд бўлиб, ҳар йили уларни 350 минг ўсимир битириб чиқмоқда. Уларнинг ўртача 40 фоизи турли ўқув юрларида тахсилни давом эттиришади. Қолганларининг эса нима билан машғуллиги аниқ эмас.

Мисол учун, Андижон вилояти Андижон тумани меҳнат, аҳолини иш билан таъминлаш ва ижтимоий ҳимоя қилиш бўлими томонидан 889 нафар ишсиз борлиги қайд этилган. Бу 2000 йил 1 октябрдан буён бўлган ҳолат. Текшириш жараёнида эса туманда 2600 дан зиёд ишсиз шахслар мавжудлиги аниқланган.

Рақамлар ўртасидаги бу қадар тафовутнинг сабаби нима? Аввало шунга айтиш керакки, кўпчилик ишсизлар ҳокимликлар қошида меҳнат, аҳолини иш билан таъминлаш ва ижтимоий ҳимоя қилиш бўлими иш олиб боришидан хабарсиз. Майли, бунда айб кўпроқ уларнинг ўзларида, аниқроғи ҳуқуқий саводхонлигида бўла қолсин. Иккинчидан, мазкур бўлимлар ҳақида билганларда ҳам уларга нисбатан ишончсизлик шаклланган.

Дейлик, бўлим сизни ишсиз сифатида рўйхатга олса, мутахассислигингиз бўйича йўланма билан бир ташкилотга жўнатса-ю, у ердагилар сизни ишга олишмаса қандай аҳволга тушасиз? Бухоро вилояти Когон шаҳар бўлими томонидан ўтган йилнинг сентябрь-октябр ойларида фуқаролар Ю.Асонов 7-қурилиш-монтаж фирмасига, С.Матюшина «Сув-оқава» корхонасига, У.Шошов тармоқларро магистрал газ қузувлари бошқармасига йўланма билан ишга юборилган бўлиб, мазкур корхона ва ташкилот раҳбарлари асосиз равишда уларни ишга олишни рад этганлар. Навоийдаги ҳолат ҳам ачинарли. Зарафшон шаҳар бўлими томонидан 115 нафар ёшлар тикувчилик, зардўзилик ва сартароқчилик касбларига қайта ўқитилганидан кейин уларнинг бирортаси ҳам иш билан таъминланмаган.

Хабарларга кўра, собиқ иттифок республикалари орасида 10 йил давомида фақат Ўзбекистондагина аҳоли сони ўсган. Бунинг ижобий томонлари билан бирга ўзига яраша таъминлаш ҳам бор. Яъни, меҳнатга яроқли кишилар сони ошар экан, шунга яраша иш ўринлари ташкил этиш ҳам зарур. Бу борада юқорида айтилганидек, озми-кўлими ишлар қилина-япти, бироқ... 1999 йил ва 2000 йилнинг 9 ойи давомида тижорат банкларида очилган кредит линиялари орқали иш билан таъминлашга қўмаклаш-иш жамғармаси томонидан 10 та корхона ва ташкилотга 903 та янги иш жойини яратиш учун 522 миллион 322 минг сўм кредит берилган бўлса-да, ўтган йилнинг 1 октябргаича 410 та янги иш ўрни яратилган, холос. Мисол учун, 1999 йил 15 августда «Ирмонтажкомплект» корхонасига 100 та янги иш ўрни яратиш учун 20 миллион сўм маблағ берилиб, амалда 20 та иш ўрни яратилган. 2000 йил 18 январда «Нури» шўъба корхонасига 14 та иш ўрни яратиш учун 2 миллион сўм маблағ ажратилган бўлса-да, бирорта ҳам янги иш ўрни ташкил қилинмаган.

Мамлакатдаги иш ўрни танқислигиндан айримлар гараз ниятларда фойдаланмоқдалар. Фаргона вилояти Фаргона тумани меҳнат, аҳолини иш билан таъминлаш ва ижтимоий ҳимоя қилиш бўлими нозир М.Муминов фуқаро А.Марасулловни Корея Республикасига касб ўрганишга юбориш эвазига ундан 1000 АҚШ долларини пара тарикасида олган вақтида ушланган. Афсуски, бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Ишсизлик муаммоси ҳақида гап кетганда яна шунга айтиш керакки, баъзан меҳнат бўлимлари томонидан тақлиф этилган ишларни ишсизлар рад этган ҳоллар ҳам учраб турибди. Нима ҳам дердик. Аввало бу фақатгина давлатнинг муаммоси эмас ва муаммога ҳар икки томон бирдай қарагандагина унинг ечимини топиш осон бўлади.

Бугун барча қувончу ташвишлари билан 2000 йил, у билан бирга бутун бир аср оптимизмда қолди. Янги аср, янги йилнинг илк кунларида ният қилдим: эски йилнинг ташвишлари эски асрда қолиб кетсин-да, янги аср қувончларга тўлиқ бўлсин; ўтаётган 2001 йилнинг тарих саҳифаларига мамлакатимизда ишсизлик муаммоси тугатилган йил сифатида кирсин.

Хасан НИШОНОВ,
«Ҳуқуқ» муҳбири

Ўзбекистон ўзига хос ва мос тараққиёт йўлини танлаб, ўз келажагини кураяпти. Жаҳоннинг тараққиёт этган мамлакатларида бизнинг ривожланиш йўлимизни ўрганишга бўлган қизиқиш ортиб бормоқда. Ўзбек тилига давлат тили мақоми-нинг берилиши ва унинг қўллини соҳасининг анча кенгайтирилгани, халқро муносабатларида ишлатиладиган тиллар қаторига киритилиши халқимизнинг ўтган асрнинг сўнгги йилларидаги улкан ютуғидир. Жаҳоннинг йирик мамлакатлари халқимиз маънавияти ва маданияти, тарихи, урф-одатлари, анъаналари ва давлатчилигини ўрганиш учун авваламбор, ўзбек тилини ўрганишга катта эътибор қаратишмоқда.

Мана шу жиҳатларни ҳисобга олиб мамлакатимизда чет эл фуқароларига тил ўргатувчи илмий муассасалар фаолият кўрсатмоқда. Кўйида юртимиздаги мана шундай муассасалардан бири бўлган Чет эл фуқароларига тил ўргатиш маркази директори **Шавкат Йўлдошев** билан бу борада қилинаётган ишлар ҳусусидаги суҳбатни ҳавола қиламиз.

— **Шавкат Икрамович! Аввало Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги қошидаги Сиз раҳбарлик қилаётган Чет эл фуқароларига тил ўргатиш маркази фаолияти билан таништирсаниз.**

— Марказ Ўзбекистон мустақилликка эришганидан сўнг, Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 24 майдаги қарори асосида ташкил этилган бўлиб, у Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузурдаги ҳўжалик ҳисобидидаги мустақил таълим муассасаси ҳисобланади.

Марказнинг асосий вазифалари ҳусусида тўхталадиган бўлсак, улар кўйидагилардан иборат: чет эл фуқароларига ўзбек тили асосларини ўргатиш, шунингдек танланган ихтисос йўналишига оид умумтаълим фанларини ўргатишни ташкил этиш йўли билан уларни Ўзбекистон Республикасининг Олий ва ўрта махсус ўқув муассасаларида ўқишга тайёрлаш, марказ битир-чиларини тегишли ўқув масканларида жўнатиш, чет эл фуқароларини мамлакатимиз халқларининг маданияти ва анъаналари, амалдаги қонунлари билан таништириб бориш.

— **Марказга ўқишга келган чет эл фуқароларининг давлатимиздаги ҳуқуқ ва бурчлари ҳақида нималар дейиш мумкин?**

— Марказдаги хужжатлаштириш ва ҳисобот ишлари белгиланган тартибда юритилади. Марказ ўз фаолиятини Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ва қонунлари, чет эл фуқароларини Ўзбекистон Республикасининг ўқув муассасаларига қабул қилиш ва ўқитиш тартиби тўғрисидаги низом талаблари асосида амалга оширилади.

Бизнинг Марказда ҳар ўқув йилида 15-20 та мамлакатдан 100-150 та хорж фуқароси келиб тахсил олишади. Ҳозирги кунда Марказимизда 12 мамлакатдан, асосан, АҚШ, Корея, Хитой Халқ Республи-

ЖАҲОН ЎЗБЕКЧА СЎЗЛАГАЙ

дарсларданқў Ўзбекистоннинг амал-мажбуд.

даги қонунлари, конунга тенглаштирилган хужжатлар ҳусусида маълумот бериб борилади. Шунингдек, таълим олаётган чет эл фуқароларига ўзбек халқининг маданияти ва анъаналари, удувлари, эътироф этилган одобр-ахлоқ меъёрлари таништирилади, республикамизнинг мустақиллик давридаги ривожланиш жараёнини кўрсатиш мақсадида экскурсиялар уюштирилади. Бу экскурсиялар даврида марказ талабалари Самарканд, Бухоро, Хива шаҳарларидаги ўрта аср ёдгорликларини кўрадилар. Марказ кутубхонасида талабалар илмий-ҳуқуқий нашрлар билан доимо танишиб борадилар. Ўқитувчиларимиз ва чет эл фуқароларининг ҳуқуқий саводхонлигини янада юксалтириш мақсадида Марказга ҳуқуқий ташкилотлардан тажрибали мутахассислар тақлиф этилади.

— **2001 йилдаги режаларингиз қандай?**

— Ўзбекистон Республикасининг мустақиллиги эълон қилинганидан сўнг чет элликларнинг ўзбек тилига қизиқиши тобора ошиб бормоқда. Бу ўз навбатида ўзбек тили бўйича кўплаб дар-

дунё микёсида ўзбек тилининг нуфузини оширишга эришишимиз лозим.

Марказ ўз фаолиятида чет эллик ёшларга Ўзбекистон тарихини, тарихий обидаларини, ўзбек халқининг маданиятини ўргатиш мақсадида вилоятларда ҳам ўз бўлимларини очди. Самарқанда, Бухорода, Термизда фаолият кўрсатаётган бўлимларда хорж фуқаролар тил ўрганиш билан банд. Янги йил режаларимиздан яна бири, баъзи бир мамлакатларнинг талабларига асосан хорихда, масалан, Туркиянинг Измир, Анталия шаҳарларида, Ҳиндистон, Корея, Хитой ва бошқа давлатларда Марказ бўлимларимизни очишдир. Ҳозир Хитой Халқ Республикасининг Тензиш вилояти маориф бўлими билан шартнома тузиляпти. Бу шартномага асосан шу йилдан бошлаб Тензишда Марказнинг бўлими фаолият кўрсата бошлайди. Яъни хитойлик ёшларга ўз юрларида марказнинг мутахассислари ўзбек тили фанидан сабоқ беришади. Бундай масъулиятли вазифани уудалаш учун эса бизнинг Марказда ҳамма шарт-шароитлар

2001 йилда

Режаларимиздан яна бири, баъзи бир мамлакатларнинг талабларига асосан хорихда, масалан, Туркиянинг Измир, Анталия шаҳарларида, Ҳиндистон, Корея, Хитой ва бошқа давлатларда Марказ бўлимларимизни очишдир.

қиладиган ишларимиздан яна бири—чет мамлакатларда яшаётган ватандошларимиз билан алоқани ривожлантириш. Мен шахсан ўзим, 1975 йилдан бери АҚШнинг

Эрон, Ҳиндистон, Покистон, Хитой Халқ Республикасида бўлиб, у ердаги ватандошларимизнинг ҳаёт тарзлари, орзулари билан яқиндан танишиб келмоқдаман. Уларнинг мақсадлари битта; у ҳам бўлса мамлакатимизнинг мустақиллик давридаги итуқуларидан баҳраманд бўлиш, Ўзбекистон равнақи йўлида ўз хиссаларини қўшишдир. Бу соҳада Ўзбекистон «Ватандошлар билан алоқа жамияти» ва «Бобур фонди» ташкилотлари билан биргаликда ишлар қилинапти. Мисол учун, Ҳиндистондаги энг сўнгги Бобурий ҳўмдор Баҳоидор шўҗа Зафарнинг невараси Лайло Умма Хани (у киши ҳозир 70 ёшда) хонимнинг Президентимиз Ислам Каримовга қилган мурожаатлари орқали 1995 йилда бобурийлар авлодидан 6 та ёш талаба Марказимизга келиб тил ўрганишди. Ҳозирда улардан Аббор Бин Умар Тошкент Давлат Техника до-рилфунунининг 4-курс талабаси. Саудия Арабистонидан келган Абдулду Доуд 1 йил ичида ўзбек тилини мукаммал ўрганиб, 2000 йил сентябрь ойдан бери Молия институтида таълим олмоқда.

Бизнинг мақсадимиз — бошқа мамлакатлар билан муносабатларни янада ривожлантириш ва айни вақтда ватандошлар билан ҳам алоқани мустаҳкамлашдан иборат.

Марказимизда ўқишни истagan чет эл фуқароларига эшигимиз доимо очик.

Г. ҲОЖИБОЕВА суҳбатлашди

ЖИНОЯТ ОЛАМИ

Жанубий Америка, Анд тоғлари бағрида яшаётган маҳаллий аҳоли — ҳинду қабилалари кока ўсимлигини ками билан икки минг йилдан буён доривор сифатида билишар эди. Кока баргини шифобахш деб чайнаётган ўша ҳиндулар вақти келиб бу ўсимлик кокаин номи билан муҳиш гиёванд модда сифатида дунёга танилишини туш ҳам кўришмаган бўлса керак.

ХИХ аср охирларига келиб ҳамisha ҳам эзгуликка хизмат қилавермайдиган фан яна бир кашфиёт қилди. Оврупалик кимёгарлар кока барглари қайта ишлаб, кокаин гиёванд моддасини тайёрлашни йўлга қўйдилар. Қисқа муддат ичида бу антиқа «дори»нинг шўхрати бутун Америка китъасини забт этди. Дастлабки пайтларда Чилида кокаин хонаки услубда, чекланган миқдорда ишлаб чиқариларди. Кейинчалик, ўтган асрнинг 70-йилларига келиб, Қўшма Штатларда ҳам талабгорлар кўпая боргач, уни кўпроқ ва сифатлироқ тайёрлаш эҳтиёжи туғилади ва натижада мануфактуралар пайдо бўла бошлади.

Қўшма Штатлар билан бўладиган кокаин савдоси операцияларида даллаллик тез орада колумбиялик «ўткирлар» кўлига ўтди. Америка эҳтиёжи барибир чекланган эди. Марихуанадан тузукроқ, лекин героин каби ортқача даҳмаза бўлмаган бу гиёванд моддани татиб кўриш истагидаги бир ҳовуч бойвачалар эҳтиёжи наркотики бизнес олами учун қониқарли эмас эди, албатта. Энди эски дунё — Европа, Осиё, Африкани ҳам кокаин билан забт этиш зарур эди!

Чили наркотики бизнеси қайсида маънода ушбу мақсадга ета олмади. Шундай бўлсада, чилиликлар кокаин савдоси орқасидан бирмунча оёққа туриб олган эдилар. Давлат теъасига Аугусто Пиночет келган 1973 йилнинг сентябрига қадар Чили кокаин етиштириш ва сотиш бўйича асосий марказ вази фасини ўтар эди. Бугун кўпчилигимиз собиқ диктатор сифатида таниган ўша Аугусто Пиночет Чили наркотики бизнесининг уйини кўйдирган эди. Хукумат айнан Аугустонинг кўлига ўтгач, полиция наркотики моддалар билан савдо қилувчи юзлаб кишиларни қамқоққа тикди, наркотикига қарши ҳескин чоралар кўрди. Бунинг оқибатида эса Чили кокаин бизнеси инқирозга юз бурди. Шундан кейингина кокаин савдоси бутунлай колумбияликларга қолди. Ва улар бугунги кунгача ҳам бу ишини уйдасидан чиқиб келмоқдалар.

Кокаинга эҳтиёж ортаверди, бозор эса кенгаверди. Шу орада шакланган наркотики бизнеси тўрида хуқмронлик қилувчи колумбиялик

КОКАИН

кокаин қироллари етишиб чиқди.

Маълумки, кокаин қиролларининг ҳам қисмати тўр бошида турган ўргимчакниқидан афзал эмас. Уларни тинимсиз таъқиб кутади — «соҳа»даги рақобатчилар, полиция, ҳукумат, ҳеч бири уларга хайрихоҳлик қилмайди. Лекин буларнинг барчасини енгувчи куч — улардаги сарқошона яшовчанлик сабаб, кокаин қироллари ҳали ҳам дунёдаги энг бой ва энг ваҳший жиноятчилар рўйхатида турибди. Кокаин қироллари жиноят оламида «Медельин уюшмаси» деган ном билан ҳам танилган.

Улар тўртта эди: Пабло Эскобар Гавария ёки Эль Падрино — «Чўқинтирилган ота» лақаби билан машҳур бўлган жиноятчи. У қотиллик, автомобилларни олиб қочиш, қарқочликда топмаган шон-шўхрату миллион-миллион мўмай даромадни кокаин бизнесидан топишга муваффақ бўлади.

Хорха Луис Осао Васкес ёки Эль Гордо — «Бақалоқ» лақабли ўртадан ҳам пастроқ табақа вакили бўлган бу сипо йигитчани вақти келиб бутун жиноят олами тан олади. Ўз оиласининг бекаму кўст яшашини орзу қилган, лекин ўзи яшаётган жамиятда ҳалоллик билан ҳеч қачон қосаси оқармаслигини тушунган Хорха Луис ҳам фаровон яшашнинг йўлини кокаин савдосидан топган эди.

Карлос Луер Ривас ёки Жо Ледрер — «Битлз»нинг ашаддий муҳлиси бўлган бу йигит наркотики бизнес

ҚИРОЛЛАРИ

тўри билан бутун дунёни чирмаб олиш режасини тузиб чиққан эди. Унинг туғма ўткир зеҳнига тан бермасдан бошқа чора йўқ эди. Лекин афсуски, унинг ўткир зеҳни фақатгина жиноят олами учун хизмат қилар эди, ҳолос.

Эль Мехикано — «Мексикалик» лақаби билан ном чиқарган «Медельин уюшмаси»нинг тўртинчи вакили Хосе Гонсало Родригес Гача ҳам ажабтовур феъл-атвор эгаси эди. У кокаин савдосидан тушган беҳисоб пуллар эвазига зотдор йўрға отлар, катта-катта ер участкалари, ҳатто бутун бошли футбол командасини сотиб олган эди.

Саксонинчи йилларнинг ўрталарига келиб, бу тўртлик АҚШдаги кокаин савдосининг эллик фоизини ўз назоратига олади. Уларнинг қўл остида минглаб одамлар хизматда эди: деҳқонлар кока етиштириш ва уни қайта ишлаш билан, учувчилар наркотикини ташиш билан, агентлар товарни ўтказиш билан банд бўлса, пулдорлар эса тегишли жойларга пора тикиштириш маблағларни айлантириш билан, ёлланган қотиллар тўғаноқ бўлаётган рақиблирини тинчитиш билан овора эди. Шу йўсинда ишлаётган «Медельин уюшмаси»нинг улкан механизми йилига 2 миллиард доллар даромад келтирар эди. Бу пуллар кокаин қироллари кўлини янада узунроқ, ақлини эса янаям ўткирроқ қилиб турар эди. Кокаин қиролларининг янада айёрроқ ва қайсарроқ, бир сўзлаи ва чўрткесар бўлишларини таъминловчи манба ҳам худди ана шу пуллар эди. Уларни ягона мақсад бирлаштириб турар, бу мақсад йўлида эса улар ҳамма нарса-

га тайёр эдилар.

Кўплаб колумбиялик наркотики бизнесчилар каби бу тўрт кокаин қироли ҳам ўзларининг ватани деб Анд тоғлари бағридаги Медельин шаҳрини ҳисоблашарди. Бунга сабаб, гўёки медельинликларгина кокаин бизнесида қиролликка даъво қилиши мумкин эди.

1979 йилдаёқ Америка газеталари бу шаҳарга «Кокаин Уолстрити» деб ном бергандилар. Шундай бўлсада, наркотики бизнесга қарши кураш билан шуғулланувчи америкалик полициячиларнинг кўпчилиги Медельин шаҳри ҳақида ҳеч нарса билишмас, ҳатто унинг қаерда жойлашганлигини ҳам тасаввур қилишолмасди. Шунинг учун кокаин бизнесининг калитини айнан ана шу шаҳардан қидириш кераклиги уларнинг хаёлига ҳам келмас эди. Дастлаб, Колумбия кокаин бизнеси Багота - Медельин - Кали учбурчагига даҳлдор эди. Лекин кўп ўтмай, Медельин учлиқда сарбонлиқни қўлга киритди. Дастлабки пайтларда буни англаб етиш Колумбия ҳуқуқ-тартибот органлари каби АҚШ гиёвандликка қар-

Наркотик ва қурол доим ёнма-ён.

га келтириб, кокаин қироллари орасида «кокаин уруши» бошланиб кетади. Ўшанда «кокаин уруши» сабаблари мавҳумлигича қолаверди, оқибатлари эса аниқ-тиниқ — икки кун ичида 10 киши қотиллик қурбони бўлди. Қотилликларнинг барчаси негацир Калида эмас, айнан ўша Медельинда юз бермоқда эди. Барча далиллар ва воқеликлар ҳам кокаин савдоси чўққига чиққан шаҳар — Медельин сари бошлар эди.

Хорих матбуоти материаллари асосида Шавкат ЕДГОРОВ тайёрлади

P.S.

БМТнинг Жиноятчиликнинг олдини олиш ва наркотик моддалар устидан назорат бошқармаси маълумотларига кўра, ҳозирда сайёрамизда яшаётган ҳар 8 кишидан бири наркотик модда истеъмол қилади. Ҳар 34 кишидан бири эса кокаинга ружу қўйган.

Гиёванд моддаларнинг йўқ қилиниши.

сад йўлида эса улар ҳамма нарса-

ЗОБИТЛАР ИШИ СУДДА

Эронда жанжалга сабабчи бўлган ҳолат бўйича ўтказилаётган тергов ишлари охирига етмоқда. Баъзи бир аналитикларнинг таъкидлашича, бундай ҳолатнинг келиб чиқишига мавжуд режимнинг бўшлиғи сабабчи бўлган.

Буларнинг ҳаммаси 1998 йили мамлакатда бир неча зиёлининг сирли тарзда вафот этиши фактларидан бошланган эди. Кейинчалик журналистлар ушбу ишлар Эрон хавфсизлик хизмати раҳбарлари томонидан уюштирилганлигини аниқлашга муваффақ бўлишган. Улар эса қўйилаётган айбларда ўзларнинг иштироки йўқлигини исботлаш учун ҳаракат қилиб кўришди. Аммо жанжалдан бир неча ой ўтган, улар ҳақиқатан ҳам маъзур ишларга хавфсизлик хизматининг айрим ходимлари аралашганликларини тан олдилар. 23 декабрдан бошлаб Эрон ҳарбий трибунали маъзур ишни ёпиқ ҳолда кўриб чиқмоқда.

Якшанба кuni иш бўйича айбланаётган 18 кишидан 16 таси ўз айбига икдорлигини билдирди. Судда уларнинг айримлари бу ишни қандай қилиб амалга оширганликларини батафсил сўзлаб бердилар. ИРНА ахборот агентлигининг хабар беришича, яқин кунларда ҳарбий зобитларга нисбатан ҳукм эълон қилиниши кўтилмоқда.

Айни пайтда эса Эрон президенти Хотамий ўз номзодини бўладиган президентлик сайловиغا қўймаслигини айтган. Мамлакат парламенти бошлиғи Хотамийдан бу қарорни қайтадан уйлаб кўришни сўрашини билдирди.

ХАЛҚАРО ҲАЁТ

ВОҚЕАЛАР ХАБАРЛАР ШАРҲЛАР

ОБИДЖОНДА НОТИНЧЛИК

Кот д'Ивуар (илгари Фил Суяги соҳили деб номланган) узок йиллар давомида Африка давлати китъасида бошқа давлатлар билан бўлган сиёсий муносабатларда энг барқарор давлат ҳисобланарди. Лекин бир йилдан ошдики. Кот д'Ивуарда сиёсий ҳаёт оғир кунларни бошидан кечирмоқда.

Келишмовчиликлар 1999 йилнинг декабрь ойида генерал Роберт Гей давлат тўнтариши қилиб, мамлакатнинг ҳарбий ҳукмдори бўлганидан сўнг бошланди. 2000 йилнинг октябр ойида бўлиб ўтган сайловларда Гбгабо президент этиб сайлангач, генерал сиёсий майдондан кетишга мажбур бўлганди. Лекин охириги пайтларда тарқалган миш-мишларга қараганда генерал Гей ҳукумати ўз қўлига олиш ниятида эмиш.

Гбгабо ҳукумат тепасига келган пайтдан то ҳозирги кунга қадар мамлакатда бўлиб ўтган турли хил тўқнашулар натижасида 200 дан ортиқ одам ҳалок бўлган. Бундай можароларнинг энг каттаси ўтган йилнинг декабрь ойида оппозиция бошлиғи Алланас Уаттара мамлакат парламенти сайловларида қатнашиш ҳуқуқидан маъзур этилганидан сўнг содир бўлди.

ЭВЕРЕСТДА МЕҲМОНХОНА

Эверест шимолий қисмининг Тибетга чиқувчи ҳудудида 52 ўринли меҳмонхона қурилиши мўлжалланмоқда, деб ёзади The Sunday Times газетаси. Меҳмонхона денгиз сатҳидан икки километр баландликда қурилади.

Уни қуриш госяи Янги Зеландиялик Рассел Браймс исмли альпинистга тегишлидир. У йигирма йилдан бери Эверест чўққисига бир неча марта кўтарилган ва ҳар қишида юқоридаги гоани тобора пишитиб борган.

Браймс меҳмонхонани маъзур жойларга хос бўлган услубда қуришни режалаштирмоқда ва ушбу режани амалга ошириш Тибет руҳонийларининг фотиҳасини олишга ҳам улгурди.

Қурилиш 2002 йилнинг апрель ойида бошланади.

КОНТРАБАНДА

Кейинги пайтларда Афғонистонда толибон ҳаракати ва Шимолий муҳолифат қўшинлари ўртасидаги тўқнашулар тобора чуқурлашиб бораётганлиги натижасида қочоқлар сони ортиши билан бир қаторда, наркотик моддалар етиштириш ва унинг экспорти ҳам кўчаймоқда.

Якшанба кuni маҳаллий вақт билан соат 19:30 ларда Душанбе шаҳридан 180 километр узоқликдаги афғон-тожик чегараси ҳудудида икки нафар шахс юк билан чегара чизигини бузиб ўтишга ҳаракат қилишган, лекин Россия чегара қўшинларининг соқчиларига дуч келиб қолиб юкларни ташлаб қочишга мажбур бўлишган. Чегарачилар қочоқлар қолдирган қопларни текшириб кўришганда, уларда 18 килограмм наркотик модда борлиги аниқланган.

Маълумотларга кўра, Афғонистонда бир килограмм героиннинг баҳоси 700, Россияда эса 70000 АҚШ долларига тенг экан.

ПИНОЧЕТ РЕЖИМИНИНГ ОҚИБАТЛАРИ

Чили президенти Рикардо Логос Инсон ҳуқуқлари бўйича комиссия томонидан мамлакатни 17 йиллик ҳарбий диктатура ҳалок бўлган, бедарак йўқолган мингдан ортиқ кишининг тақдирига аниқлик киритиш бўйича ўтказган текширишлар натижасини маълум қилди. Логоснинг миллат олдида берган баёнотига қараганда, комиссия хозирча ҳалок бўлганларнинг фақат 180 нафаринигина аниқлаган, ҳолос. Улардан 130 тасининг жасади денгиз, қўл ва дарёларга ташлаб юборилган, яна 20 нафар жасад эса Сантьяго атрофидаги ерларга қўмиб юборилган.

Президент Логос комиссия тақдим этган маълумотларни ўта фожеали, деб атаса-да, бу иш бўйича у ҳали бирон марта Пиночет номини тилга олмади. У бу ишлар билан фақат суд шугулланиши лозим, деб кўрсатмоқда.

Якшанба кuni Пиночет тиббий кўрикдан ўтиш учун берилган охириги имкониятдан фойдаланмади. Судья Гусман эса уни шу кuni эрталабдан Чили ҳарбий госпитали олдида кўтиб-кўтиб кетишдан бошқа чораси қолмади. Пиночетнинг адвокатлари тиббий кўрикдан ўтиш учун ажратилган вақт жуда ҳам оз деб таъкидлашмоқда. Уларнинг айтишича, ажратилган уч кун эрчалар анёқ бир ҳулосага келиши учун етарли эмас экан. Лекин бу фикрни Чили Олий суди маъжул топмади.

Юридик жиҳатдан олиб қаралганда, судья Гусман генералнинг бу ҳаракатини судга нисбатан ҳурматсизлик деб баҳолаб, уни ҳибсга олиш тўғрисида ордер ёзишга ҳақлидир.

Ҳозирда мамлакат халқи сешанба кuni Пиночет судья Гусманнинг олдида берадиган терговда янги ҳолатлар очилишидан умид қилмоқда.

Бу можаролар қандай яқун топишини айтиш қийин. Лекин Чили ҳарбий кўмондонлиги ҳукумат билан ҳар қанақасига ҳамкорлик қилиш ташаббусидан қайтганича йўқ. Шанба кuni улар Пиночет даврида бедарак йўқолган деб ҳисобланган 200-300 нафар Чили фўкаросининг тақдир ҳақидаги маълумотларни мутахассисларга тақдим этишган эди.

МАСАЛА ЕЧИМИНИ ТОПМАЯПТИ

Югославия собик президенти Слободан Милошевич ишига ҳамон аниқлик киритилмади. Маълумки, Гаагадаги халқаро трибунал унга нисбатан бир неча бандлардан иборат айблов қўйган эди. Бироқ, Югославиянинг янги раҳбарияти собик ҳукуматга муҳолифатда бўлганлардан иборат бўлишига қармай Милошевични суд қўлига топширишга ошқинмаяпти.

Шу ўринда расмий Белград халқаро трибунал ҳайъатига бу масаланинг янги ечимини киритди. Лекин Гаагадаги судьялар бу ечим бир томонлама фикрлаш дея рад жавобини билдирдилар. Гап шундаки, Вийцлав Коштуница ҳукумати ҳалқаро трибуналга суд жараёми Белградда ўтказилишини тақлиф этган. Уларнинг айтишича, Милошевични трибунал қўлига топширилишига мамлакат конституциясида кўрсатилган айрим қонунлар йўл қўймайди. Бироқ, Халқаро трибунал вакили Флоренс Хартманнинг таъкидлашича, бу гапларнинг барчаси асоссиз гаплар. Хартманнинг сўзига қараганда, Югославия конституциясида бундай бандлар йўқ, ундан ташқари конституцияда барча халқаро келишулар бажарилиши шарт деб кўрсатиб қўйилган.

JEEP CHEROKEENING ЯНГИ МОДЕЛИ

Икки кун давомида дунё ахлини ҳар қандай йўлда юришга мослашган Jeep Cherokeeening кейинги модели қандай бўлар экан, деган савол ўйлантирди. (Чунки шу йили Jeep Cherokee автомобилларининг хозирги модели ишлаб чиқариш тўхтатилиши кўзланмоқда).

Америка автомобилсозлигининг пойтахти Детройт шаҳрида ўтган йили Chryslerning биттагина янги модели намойиш этилганди, ҳолос. Лекин уни кўриш учун келганлар сони олдинги йилларга нисбатан кўп бўлмади.

Dimler Chrysler AG Германия - Америка концерни таркибига кирувчи Chrysler компанияси янги модельга катта ишонч билдирмоқда. Чунки уни яратиш учун 1,7 миллиард доллар сарфланган.

Chrysler шу йили янги ишлаб чиқарилган жипларнинг 215 минг донасидан 185 мингасини Шимолий Америкада сотишни кўзламоқда.

Шуни айтиб ўтиш керакки, охириги пайтларда Chrysler инқироз даврини бошидан кечираяпти. Ўтган йилнинг учинчи кварталда компания 512 млн. доллар зарар кўрган. Тўрттинчи кварталда эса рақам 1,25 миллиард долларни ташкил этиши мумкин экан.

Ушбу вазиятдан чиқиш учун компания бутун имкониятини ишга солмоқда. Chryslerнинг янги Liberty V-6 тури олдингиларининг барча жиҳатларини қамраб олиш билан бирга 120 ат кучига эга бўлган двигателга эга.

Jeep Cherokee биринчи бор 1983 йили American Motors компанияси томонидан ишлаб чиқарилган. Айнан шу моделдан кейин АҚШда, кейинчалик Европанинг кўп давлатларида ва Россияда ҳар қандай шароитда ҳаракатланишга мослашган автомобилларни ишлаб чиқариш оммавийлашиб кетган эди.

